

DIRECTOR
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Armonizarea salariilor

Avem azi nu mai puțin de 2000 tipuri de salarii, distribuite între funcționari după criterii de dreptul absurde, în disprețul oricărei logici și echități. — Harababură desăvârșită, care duce la diabolică siguranță, la distrămarea serviciilor publice.

Primim deci cu firească bucurie vestea, că rânduială se va face în acest haos păgubitor. Comisiunea care lucrează de ani de zile la întocmirea unui nou sistem de salarizare și-a încheiat lucrările. Se așteaptă acum avizul ministerului de finanțe, care va avea să poarte greul plusului ce-l aduce cu sine mai dreapta rânduială a plăților. Se pare că nu e insuportabil și, în consecință, se va da curs anteproiectului comisiunii.

Nu-l cunoaștem încă. Prin urmare, nu ne putem pronunța asupra amănunțelor. Cunoaștem însă, din declarațiile făcute presei de către președintele comisiunii, d. subsecretar de stat A. Benteoiu, principiile de bază ale anteproiectului de lege. Merită să ne oprim nișel asupra lor.

Se prevede, înainte de toate, un minimum de salariu, suficient pentru a asigura existența celor mai modeste slujbași ai țării. Principiul e, fără discuție, bun. Totul e ca, în concret, acest salariu minimum să nu fie prea mic. Gazetele pretind a ști, că ar fi vorba de 3000 Lei, pe când salariul maxim ar fi cel de primministru 40.000. Ceeace ar fi prea rău. Teamă este însă, că cifrele vor suferi încă modificări. Și nu în bine! — Proportionalizarea salariului cu însemnătatea funcției, având în vedere greutatea de acces în funcția respectivă, titlurile cerute, perspectivele de avansare. Iarăși bine și corect. Numai la aplicarea pe teren să se observe norma cu toată rigurozitatea și cu toată dreptatea. — Principiul egalității de salarii pentru funcții egale sau similare. Este tocmai ceea ce pretinde și dreptatea și nevoia ierarhizării firești, reale, a corpului funcționăresc. — În urmă: „O cât mai mare simplitate a sistemului de salarizare, pentru o cât mai ușoară aplicare“. Gazetele știu, că e vorba de a se reduce pe viitor la 28 toate tipurile de salarii. Fiecare din ele având, firește, variațiunile impuse de vechimea, localitatea și familia funcționarului, cari toate trebuiesc ținute în seamă.

Păcat că, tocmai la acest capitol, ne lipsesc amănunțele. În concepția noastră, el este deosebitul fundamental. Cu repercursiuni vii nu numai asupra întregului sistem al armonizării salariilor, ci asupra întregii vieți publice. — Aici era, până acum, vina criminală a retribuirii funcționarilor: familia era sacrificată. „Adausul familial“ era ca și inexistent. Și se da numai pentru primii trei copii. Directă provocare, deci, la suprimarea nașterilor. Crimă antinațională și antisocială. — Ne place să credem, că acum se va înlătura această anomalie condamnată. Dacă vrem popor sănătos, trebuie să vrem familie sănătoasă și numeroasă. Ea este cea mai mare valoare pentru țară. În primul loc familia funcționarilor publici. Ea este model pentru mulțimile din clasele de jos. Și în bine, dar și în rău. Să nu se uite că sistemul dezastruos de „unu sau doi copii“ dela „domni“, dela funcționari îl învață poporul! Spre ruina neamului!

Nu vrem să mai stăruim acum asupra altui postulat elementar, care se ridică față de noul proiect și care ne interesează în chip deosebit: dreapta salarizare a clerului. Este doar un lucru de sine înțeles. Noua lege tocmai asta o vrea: să facă dreptate. Tuturor. Deci: și preoților. Cu atât mai mult, cu cât ei până acum au fost consec-

Temeiul înfrățirii

Imperativul unirii tuturor în munca națională — Sinceritate deplină și respect reciproc — Năravuri vechi și păgubitoare

(*) Serbările jubilarie ale „Astreii“ au trecut. A rămas însă vie vraja lor. Și trebuie să rămâie. Nu-i îngăduit să se spulbere, ca un caer de nor aprins doar o clipă de soarele ce apune. Ci să fie sevă datătoare de nouă viață, de noi avânturi. Pentru sporirea și rodirea tot mai desăvârșită a gândurilor pe care le propovăduiește „Astra“ noastră culturală.

Viața va trebui să aibă, tot mai multă, în chip deosebit acel gând și dor suprem care, dincolo și peste programul oficial al serbărilor, a stăpânit întreaga adunare dela Blaj, cu puterea elementară a unei forțe mai pe sus de oameni și mai tare decât vremelnicia: porunca înfrățirii tuturor în munca pentru binele neamului. — Nicăeri și niciodată, dela unire încoace, ea n'a găsit expresie atât de categorică, atât de solemnă. Regele însuși, pecetluind făgăduințele sacre ale celor doi mitropoliți, dela Sibiu și dela Blaj, i-a dat formulare și tălmăcire cu adevărat împărătească: „e o necesitate imperativă a nației românești, ca toți cei ce simt românește și creștinește să-și întindă mâna peste nevoile, peste micile deosebiri ale zilei și să lucreze la plămădirea acestui popor care, fie el ortodox, fie el unit, tot popor creștin și tot popor românesc este!“ — Nu e vorba aci de un sfat, de o dorință sau de un simplu îndemn. Ci „e o necesitate imperativă a nației“, o poruncă inexorabilă a însuși instinctului nostru de viață. „Zilele tulburi, ce le străbatem — tălmăcește firul vremii mitropolitul Sibiului — ne obligă sever la această frățescă solidaritate, pentru a opune primejdiiilor ce ne amenință din afară și curentelor subversive ce ne pândesc din toate părțile, desăvârșita unitate și putere de rezistență a sufletului neamului, ancorat în credința în Dumnezeu și în concepția sa creștină despre lume și viață“.

vent nedreptățiși. Crâncen. E chiar vremea să ajungă și ei în rândul oamenilor. Să li se aplice și lor, fără părtinire, normele generale. Atâta tot. Nu vreau tratamente de favoare. Dacă se vor aplica cinstit, față de toți, principiile de mai sus ale proiectului, ei vor fi perfect mulțumiți. Să li-se dea salariu potrivit cu funcția pe care o împlinesc, și cu pregătirea ce au. — Nu ne putem închipui, că tocmai acum vor fi umiliți din nou. Vremile sunt prea rele, decât să nu fie absolută nevoie de munca lor întreagă, insuficientă, pe altarul binelui obștec. Iar pentru asta, trebuie să le fie asigurată cel puțin pâinea cea de toate zilele.

Vom veghea, ca așa să se întâmple. Și să vegheze toți cei în drept. Stăm în fața unor rânduri, cari vor fi hotărâtoare pentru lungă vreme. Nu numai pentru soarta preoțimii, ci pentru binele neamului întreg!

Neamul însuși, recapitulat în puternicul mănunchiu de fruntași prezenți la ședința festivă, a primit cu adâncă emoție și a subliniat cu adevărate explozii de urale această formulare imperativă a destinului național. Prin aceasta ea a căpătat valoare definitivă. Mai mult decât un legământ, ea este o obligațiune fără rezerve și fără putință de răstălmăcire. Trebuie împlinită întocmai.

Trebuie, în consecință, privită deschis în întreg înțelesul ei și trebuiesc înlăturate toate piedecile cari i-ar putea zădărnici rodnicia. — Înainte de toate trebuie încheiat, oricât ar fi de recent și de viu încă, trecutul. Legământul dela Blaj trebuie să cadă greu, ca o lespede de mormânt, pe frământările și hărțuile anilor de până aci. De prisos să ne mai incurcăm în socoteli și în judecăți postume. Să-și facă fiecare, în camera conștiinței și în fața lui Dumnezeu, bilanțul și să-i ceară deslegarea. Acuma, când „zilele tulburi ne obligă“ să ne dăm mâna pentru a ne salva viața, cine ar mai avea timp să se certe pentru cioburile unor drepturi aparte, ori dogite?!

Absolut necesar este însă, ca, pentru a birui greutatea drumului nou pe care am pornit, să ne dăm mâna întreagă, cu toată încrederea, fără rezerve și fără gânduri ascunse. Trebuie să fim absolut sinceri în gândul înfrățirii. Să renunțăm la orice planuri și la toate iluziile deșarte, cari au tulburat până acuma pașnica noastră împreună lucrare. Să ne împăcăm cinstit cu ideea existenței netulburate a fratelui cu care plecăm la drum. Una în truda pentru binele de obște, în câmpul național, în cultivarea moralei și concepției de viață creștine, care ne este bun comun, fiecare să respecte omenește ființa celui-lalt, să-l lase în pace în familia lui proprie, să se apropie cu respect de ceea ce are el bun și laudabil. — Totul în spiritul iubirii creștinești sincere, care va duce și la idealul final al unirii depline incomparabil mai repede decât orice meșteșuguri și sforării născute din simplă înțelepciune sau vicleșug omeneșc.

Regretăm infinit că, tocmai dela început, suntem nevoiți a semna la porniri cari nu se potrivesc cătuși de puțin cu aceste constatări de elementară evidență. Năravurile vechi nu vreau să moară cu una cu două în toate părțile. Lăsându-le neîndreptate, ele pun în primejdie tot binele ce părea câștigat la serbările dela Blaj.

Luați, de ex., Renașterea, foaia oficială a episcopiei ortodoxe dela Cluj. — În numărul

său din 20 Sept. c. scria o prefață la „apostolia episcopului“ propriu, gata de drum în părțile Maramureșului. Știa bine că noul episcop merge într-o regiune unită, unde abia s'au infiripat — și cum încă! — câteva parohii ortodoxe. Totuși autorul nu-și poate stăpâni veninul obișnuit al peniței. Pentru el, catolicismul ambelor rituri continuă acolo spiritul Hajdudorogului, „se complăce în aceeași cărdășie de ieri, cu preferința preoților uniști pentru conversația și gazeta ungurească“. — O patentă și flagrantă calomnie, firește. La fel cu cealaltă, pe care ține neapărat s-o servească cititorilor: acuza ridicolă, pe care, într-o clipă de eclipsă, a ridicat-o d. Al. Vaida împotriva P. S. Sale ep. Alexandru al Maramureșului; acuză care altfel s'a risipit de mult, în fața lumii întregi și pentru toți cei de bunăcredință. — „Renașterea“ însă are nevoie de aceste ieșiri nu numai pentru a dovedi gradul de educație și iubire de adevăr a conducătorilor ei, ci mai ales pentru a justifica în fața Statului — cu a cărui putere se menține toată ortodoxia din Maramureș — necesitatea națională de a fi susținută și pe mai departe acțiunea prozelitistă care a tulburat până acum pacea aceluia necăjit colț de țară.

Trecem însă repede peste acest preludiv cântat pe vechea strună. Era, pe când s'a înfonat, înainte de serbările dela Blaj. — Deschidem numărul următor al aceluiaș organ oficial, din 27 Sept. O săptămână după legămintele dela Blaj.

Aflăm, mai întâi, o amănunțită dare de seamă despre prima călătorie misionară a P. S. ep. Nicolae în Maramureș. Dela un capăt la altul, bucurie și încântare nespūsă. În chip deosebit și repetat, se subliniază buna primire de care s'a bucurat P. S. Sa mai ales din partea preoțimii și poporului gr. catolic: „abstrăgând dela entuziasmul credincioșilor noștri — scrie „Renașterea“ — trebuie să remarcăm excepționala atenție ce ne-au dat-o preoții și poporul bisericii gr. catolice“. Intr'adevăr, citind darea de seamă, aflăm în fiecare comună pe preotul unit primind cu toată cinstea pe ierarhul ortodox, în fruntea poporului său cre-

dincios, și nu odată oferindu-i caldă ospitalitate și găzduire. Asta și în comuna unde nu este nici un ortodox, în afară de cutare funcționar regățean a cărui râvnă pentru ortodoxie, adeca prozelitism condamnabil, este lăudat și încurajat cu multe oncțiune. Așa și în comunele peste cari haiducesc alde Nuțu și alți Bâznogi aduși din mânăstirile de peste munți pentru marea ispravă a tulburării satelor noastre. Și aici, pretutindeni, preoții și credincioșii noștri, reprezentanții autorităților, aproape toți uniști — lucru remarcat în deosebi de „Renașterea“ — au primit cu drag și cu bună inimă pe cel ce merge la ei în numele Domnului. Ceeace, firește, nu-l împiedecă pe scribul oficial dela „Renașterea“ ca pe aceeași pagină, să insulte grosolan, din nou, pe episcopul Rusu dela Baiamare, a cărui cler și popor a dat dovadă de atâta bun simț și de largă inimă frățească față de vlădica ortodox dela Cluj și față de cei cari l-au însoțit. — Oricum, e nițică distanță între nobleța preoților noștri din acele părți și purtarea aceluia care-i insultă și înainte și după ce a mâncat bine la masa lor ospitalieră!

Și asta încă nu-i totul. În același număr, la „Informațiuni“, unde publică și „porunca regală“ a unirii tuturor, „Renașterea“ se ocupă de probleme ca acestea: „un episod dela Blaj“; „o înscăunare semnificativă“ (a mitropolitului nostru), apoi „Astra și unitatea religioasă“, „Astra sau Blajul“ și pe toate, fără excepție, le privește prin cunoscuta ei prismă de răutate care întunecă adevărul și sporește dușmănia.

De sigur, dacă tot acest scrum ar fi căzut din glava provincială a unui zănatec independent, n'am avea nimic de zis. Dar gazeta care le publică este oficiosul unei eparhii ortodoxe. Și le publică după serbările atât de promițătoare dela Blaj. — Suntem siguri că P. S. Sa ep. Nicolae nu împărtășește și nu acopere astfel de atitudini. Atâta însă nu ajunge. Organul oficial al eparhiei este nu numai tălmăcitorul spiritului dela conducere, ci în același timp și creator de atmosferă în atâtea sute de parohii. — Ei bine, din astfel de tonuri stridente nu

se poate înălța niciodată simfonia înfrățirii și a colaborării armonioase. Dacă vrem sincer pacea, ele trebuie neapărat să dispară din arsenalul frunțașilor puși să facă școală unei eparhii întregi.

Inchidem această paranteză, fără nici o urmă de supărare. Ne-am bucura nespūs, dacă va fi ultima. Sperăm și ne place să credem că așa va fi. E prea grea de răspundere istorică răspântia la care am ajuns, decât să ne mai pierdem în astfel de mărunte hărțueli ale răutății. Cine este nărvit în ele, trebuie scos imediat de pe arena străduințelor comune, pe care nu are loc decât bunăvoință și bunăcredință, sinceritatea și respectul reciproc. — Și multă dragoste creștinească!

Jiboul în haină de sărbătoare. Agrul diecezel Maramureșului și-a ținut congresul eparhial anual în simpaticul orașel Jibou în zilele de 19—20 Sept. c. Reclamat de serbările dela Blaj, Preasf. Alexandru a delegat, ca reprezentant al său la praznicul agrist, pe pâr. Dr. Gh. Bob, canonic de Baiamare, care a fost primit sărbătorește Sâmbătă, în 19 Sept. c., după masă, dimpreună cu d. Florentin Mihalyi, președ. Agrului maramureșan, și d. Dr. Ionel Pop, secr. general al aceluiaș Agru Eparhial.

După vecernia zilei, la care a predicat pâr. N. Medan, prot. din Copalnic-Mânăștor, a urmat adunarea Comitetului Central și local al Agrului, în sala festivă a Pomării.

Solemnitățile propriu zise s'au desfășurat în cadre impresionante a doua zi de congres, Duminică. Încă din zorii zilei cete-cete de credincioși, din satele vecine și din depărtări, se revărsau spre biserica noastră din Jibou, cu steaguri și prapori, în fațte cu preoți și învățători, cântând cântece pornite din inimă cucernice. Chelînța, Cuceu, Poptelec, Inău, Cheud, Năpradea și alte parohii și-au dat cu prisosință aportul la sărbătorețarea festivităților religioase ale zilei. — Fapt ce s'a evidențiat și mai bine cu prilejul procesiunii euharistice prin piață și în jurul bisericii; proce-

□ □ Foiața „Unirii“ □ □

Noul Mitropolit

— Ecouri de presă —

I.

Este un fapt bisericesc care se petrece dincolo de hotarele Bisericii noastre ortodoxe, dar care se petrece în țara noastră și în neamul nostru. Mitropolia unită a Blajului are de acum înainte un nou păstor. După adormirea vrednicului și bunului vlădică Vasile, mitropolia fraților uniști primește păstor pe un ierarh într-un nimic mai prejos de neuitatul Vasile. I. P. S. Alexandru Nicolescu ocupă catedra mitropolitană, dăruit de Marele Păstor cu bogata cunună a virtuților pastorale. Ar fi nedrept să trecem cu vederea bucuria și norocul fraților noștri dela Blaj, odată ce ne este inima atât de largă încât putem să adunăm și să purtăm, în ea, chiar și bucuria bisericească a foarte depărtaților creștini anglicani din Marea Britanie.

Un deosebit conducător sufletesc, în mijlocul unui popor, este totdeauna o binecuvântare cerească. Precum tot atât de adevărat este că un chiriarh antievangelic însemnează, pentru nenorocii păstoriiți, cele Zece Pedepse ale Egiptului.

Noul mitropolit al Blajului este omul care

odihnește inima și întărește duhul, în aceste jalnice vremuri în cari Satana ne-a cerut ca să ne dea la lopată, ca pe grâul din arle. Învățătura cea pogorită de sus a Mântuitorului a găsit bun sălaș în sufletul acestui fiu al neamului românesc. Blândețea, răbdarea și înțelepciunea specific românești au fost altoite și sporite, în persoana Vlădicăi Alexandru, cu altarul cel ceresc adus nouă de Iisus Hristos. Viitorul și rezistența popoarelor se calculează, în ceruri, nu după numărul călăilor naționali ci după numărul celor blânzi, celor drepiți, celor cu inima curată, celor sfinți și celor martiri, din familia fiecărui popor. Cele propovăduite de Domnul și date nouă spre păstrare și îndeplinire nu s'au schimbat și nu se vor schimba niciodată.

De departe, din portalul bisericii noastre, privesc la sărbătorețarea fraților uniști și iau parte și eu la ea. Un vlădică, după duhul Sfintei Evanghelii și cu faptele marilor ierarhi de altă dată, este totdeauna un noroc și o fericire, pentru neamul aceluia vlădică.

Vlădica Alexandru Nicolescu și toți cari vor mai semăna și seamănă cu el se arată, la lumina înțelegerii celei de sus, ca niște vii și puternice cariatide ale casei noastre naționale.

Sărmanii contemporanii Orbi, ca totdeauna, ei nu-și înțeleg oamenii. Pipernicitul și bolnăviciosul Pavel, când intra în Corint și în

Roma — câți au văzut în el pe atletul Evagheliei*)?

Gala Galaction

II.

De două zile mitropolia Blajului are un nou conducător, pe vlădică Alexandru Nicolescu, întărit cu toate formele ecleslastice și înscăunat cu o impresionantă ceremonie oficială. Deși instalarea s'a făcut covârșită de alte evenimente, totuși semnificația ei nu poate scăpa nimănui și întâmplarea aceasta aureolată de puterea spiritului și de cea mai înaltă ordine morală trebuie reținută ca un fapt epocal.

Un nou cârnaclu al bisericii unite înseamnă în Ardeal o erarie de incomensurabile efecte etice și o cârmuire de nebănuită prestanță și autoritate în domeniul echilibrului sufletesc. Biserica greco-catolică reprezintă în provincia de peste munți o suveranitate efectivă și o disciplină confesională alimentată de necesități sufletesti atât de puternice, încât recunoașterea ei nu cunoaște limită și nu îngăduie nici un fel de controversă. Dela Blaj se risipește de peste 200 ani un duh și atmosferă ecleslastică și politică fără opoziție; se aruncă necontenit sămânța tuturor idealurilor naționale și culturale; se plantează cu gija unui apostolat desăvârșit toate plantațiile fer-

*) După „Curentul“ din 14 Sept. c. (N. R.)

siune ce a avut loc imediat după serviciul divin slujit în sobor de preoți.

Sedința festivă a congresului s'a ținut în Sala Teatrului. Deschiderea a făcut-o d. Florent Mihail, căruia i-au urmat la cuvânt: pâr. Dr. Gh. Bob; d. Alex. Comșia, notar; pâr. Schönstein, preotul romano-catolic din loc; d-na Silvia Ilieș, din partea Femellor Române din localitate; d. Dr. V. Anceanu, în numele Agrului local; D-na Sorescu pentru Agrurile din împrejurimi; d. G. Ursu pentru prefectură și admîn. locală; d. Dr. I. Ciobanu pentru d. Manlu, care și-a exprimat regretul că nu poate participa la aceste serbări; d. Aug. Maxim, în numele învățătorimei unite sălăjene; pâr. Platan în numele eparhiei clujene, iar d. O. Lazar în numele tineretului.

Tuturor acestora le-a răspuns pâr. Dr. Gh. Bob, cu creștinească bucurie și românească dragoste. — Ca la congresele agriste, s'au ventilat și la Jibou Idei, s'au desbătut probleme, s'au luat hotărârile. Ajute cerul să se și realizeze cea mai mare parte a lor.

Clipe mărețe

— Cuvântul Il. Sale Dr. V. MACAVEIU la desvelirea plăcii comemorative din catedrală —

SIRE,

ALTEȚĂ REGALĂ,

Pentru a treia oară aceasta Catedrală are marea cinste să vadă între zidurile ei bătrâne pe Acela, care este astăzi Regele Țării tuturor Românilor.

Tresaltă de nou umbrele marilor arhieriei și preoți, umbrele cărturarilor, cari aci s'au închinat, aci au vestit *evanghelia credinței creștine* și *dogma unității* neamului românesc de pretutindeni.

Se scria anul Domnului 1919, luna lui Aprilie, ziua a 10-a. Intâitul an al desrobirii și al libertății noastre naționale. — În drum de triumf moștenitorul Coroanei românești trecea prin Ardeal. De la Sibiu la Alba Iulia și de la Alba Iulia, cu automobilul, la Blaj!

Ați răspuns atunci, Sire, acela care Vă întâmpinase la bariera orașului, vicariului de pe atunci al Mitropoliei, lui Vasile Suciu, și ați spus:

„Sunt fericit, că am venit la Blaj. Cunosc jertfa mucenicilor cari au luptat aci pentru neam și proslăvesc împreună cu voi amintirea lor“.

Al doilea cuvânt de întâmpinare, tot atunci, în pragul acestei Catedrale, a fost rostit de acela care mai târziu, ca un soldat la datorie, a căzut jertfă în însași incinta Senatului Românului întregite. Era *Episcopul de Oradea: Dimitrie Radu!*

Cronicarul acelor zile a însemnat pentru posteritate mărturisirea Alteței Sale Regale, făcută la masa din aceea sără dela Mitropolie, că a fost atât de mișcat în fața Catedralei, încât nici nu încercat să vorbească!

*

Pentru a doua oară, Sire, ați intrat în aceasta Catedrală, în ziua de 1/14 Ianuarie 1920, cu prilejul consacării întru arhierie și a înscăunării Mitropolitului Suciu, ca trimis special al Maiestății Sale Regelui Întregirii neamului, care a fost Părintele Vostru, Sire, Regele Ferdinand I.

Cu acel prilej, într'o admirabilă și lapidară sinteză ați evocat, Sire, trecutul și vrednicile Bisericii unite, ați evocat figurile marilor Arhieriei și cărturarilor, cari au trăit aci în Blaj și au înfiat și au prezidat mișcarea de renaștere culturală română, cari prin studiile lor asupra graului strămoșesc — „a-celaș ori și unde bate sufletul românesc“, — au fost, cu aproape 2 veacuri mai de grabă, precursorii unirii și ai unității politice de astăzi!

SIRE,

Clerul Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș intrunt în sinod a hotărât mai târziu, să fixeze în piatră pe pereții acestei Catedrale șceea magistrală evocare.

Astăzi, prin îngrijirea Consistorului metropolitan, pe care am avut onoarea să-l prezidez, vreme de 20 de luni, în timpul vacanței de scaun, hotărârea s'a dus la îndeplinire!

Mulțumim M.-Voastre pentru noua onoare ce a făcut-o Bisericii Blajului, agrelând ca astăzi să putem desvâli această tablă de marmoră chiar în prezența Maiestății Voastre, dându-ne și nouă celor de azi nou prilej ca să Vă prezentăm un smerit omagiu, să ne arătăm dragostea și recunoștința noastră, a celor de azi și a celor ce peste veacuri vor contempla șirele de adânc înțeles, rostite din gura Aceluia, pe care posteritatea îl va pomeni ca pe Regele Culturii românești!

Să trăiți, Sire,

Să trăiască Marele Voevod Mihail.

Trăiască Dinastia Română, în veac de veaci. Amin!

Oradea și numirea noului Mitropolit. La partea oficială a „*Vestitorului*“ cetim: „Cu multă bucurie sufletească aducem la cunoștința Veneratului Cler diecezan și Iubiului Nostru Popor credincios, că scaunul metropolitan al Provinciei noastre bisericești, care, după moartea mult regretatului și neuitatului Mitropolit Dr. Vasile Suciu, timp mai bine de un an și jumătate a stat vacant, și-a primit noul său Stăpân.

Preafericitul Părinte Papa Piu XI la demnitatea înaltă de Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, s'a îndurat să-l numească pe I. P. S. S. Dr. Alexandru Nicolescu, până acum Episcop al Lugojului și prin această numire făcută cu șgreamentul Maiestății Sale Regelui Carol II, Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș își primește pe noul său Arhiepiscop și Provincia noastră bisericească pe noul său Mitropolit, care în ziua de 19 Septembrie crt., îndeplinindu-se toate formele legale și canonice va și ocupa scaunul glorioșilor săi antecesorii în fruntea Bisericii române unite.

Aducând acestea la cunoștința Voastră, Iubiți Frați și Fii, cu toată dragostea Vă invităm, ca prin rugăciuni fierbinți să cerem dela Domnul, ca pe *Excelența Sa Înalt Preasfințitul Mitropolit Alexandru* să-l dăruiască Sfintei Sale Biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, întru zile îndelungate, drept îndreptând cuvântul adevărului Său“.

tile, menite să înlocuiască formele geometrice ale vieții cu regulile morale și cu eroismul credinței. Iar toate acestea au fost și sunt condiționate nu numai de statul teologic al Bisericii ci mai ales de concepția personală a mitropoliților, cari au dirijat din rodnică cetate de pe Valea Târnavelor. Personalitatea și reflectorul lor de lumină asupra epocilor, au fost hotărâtoare, scaunul vlădicesc devenind cea mai vie funcțiune și sediul celor mai nobile inițiative. Dacă prestigiul unei Biserici trăiește mai mult prin oameni decât prin dogmă, apoi adevărul acesta a putut fi verificat la Blaj, unde fiecare mitropolit a însemnat o glorioasă epocă de afirmări și o mănoasă pildă de întărire sufletească.

Și intrucât mitropolitul Alexandru Nicolescu, succesorul lui Vasile Suciu, creatorul Blajului modern, se înșirue în galeria marilor erarhi ai Blajului, întrebarea nici nu se pune. N'a fost o alegere la întâmplare, ci una chibzuită adânc de întreaga conștiință a românilor catolici, un act în care s'au cumpănit just toate considerațiunile și toate argumentele. Nu se putea o armonie mai desăvârșită între personalitatea noului conducător și simbolurile Bisericii și, nu se putea pune de acord mai minunat noțiunea de valoare cu funcțiunea socială a supremului for ecleslastic fără înscăunarea logică și firească de eri.

Vlădicul de astăzi nu e un om de exteriorizări materiale și n'are nimic comun cu

acea forță elementară a omului robust, care să dea țările Bisericii prin ridicarea unui deget agresiv și temut. Personalitatea sa, din contră, se compune dintr'o sensibilitate de înalt intelectualism, dintr'o înfățișare impresionantă de creștinătate pură, în care ascetismul și blândețea dau imaginea unui sfânt din icoanele bizantine.

De noul Mitropolit te apropii cu șfială. Profilul său îți impune atât respect, încât nu știi ce să-l întrebi și cum să începi conversația. Îți impune întâi maniera aristocratică și atitudinea sufletească a unui adevărat prinț al Bisericii, apoi formidabila cultură a unui erudit, căruia nu-i este străin nici un domeniu al cunoașterii. Cultura teologică o înalță la erarhii filozofice cu o prioritate particulară în Ardeal, iar concepția asupra lumii păstrează în ea academic ansamblul tuturor valorilor și noțiunilor, începând dela aspectul juridic până la cel sociologic și pornind dela semnificația istorică, până la gama fenomenelor biologice. Un discurs al său, rostit ca o rugăciune în strana Bisericii, conține atâtea elemente revelatoare, încât bucuria de a-l asculta devine un prilej rar și foarte mult dorit. L-am auzit recent în catedrale Blajului, vorbind cu vocea unui ascet în postul mare al misionarismului despre cele două lumi, ale raționamentului lui Spinoza și despre concepția creștinească a dreptului, infemeiat esențial pe încredere, pe fidelitate și pe credință, cari alcătuiesc suflete-

tul ordinii juridice. A fost unul dintre cele mai frumoase discursuri rostite în ultimii ani, o construcție grandioasă de înțelesuri etice ale vieții expusă cu toată conștiința misiunii istorice și cu un stil ecleslastic de cea mai subtilă nuanșare.

Biserica unită are într'adevăr cărmaciul care îi trebuia. În vremurile acestea de discrepanțe și de răsturnare vertiginosă a erarhillor, confesiunea nu poate apela decât la oamenii de credință și de înaltă conduită morală. Profesioniștii nu mai sunt ascultați, după cum demagogii în politică au fost răsturnați de mult de pe soclurile lor. Mulțimile simt nevoia să vadă într'un cap ecleslastic îmbrăcat în odăjdii imaginea integrală a bibliei și simbolul unui puritanism din eroismul Scripturii. Și Blajul, prin noul mitropolit, are un asemenea conducător. Legile teologice nu mai au ce pretinde vlădicului, căci el a consimțit de mult voluntar să-și împletească viața din post, rugăciune și meditație. Cine va coborî treptele palatului metropolitan de aici înainte, va spune sigur și fără nici o rezervă, că a vizitat un duhovnic cu viață de sfânt și un conducător de obște creștinească dornic de o singură bucurie, de a face bine și de a governa cu folos pentru prosperitatea mulțimii și pentru securitatea sufletească a Ardealului*).

V. Munteanu

* După „Adevărul“ din 25 Sept. c. (N. R.)

Obiective luminoase

Discursul d. Dr. Iuliu Moldovan la ședința festivă a „Astrei“

SIRE!

Astra are azi o mare sărbătoare. Au trecut 75 ani de când, sub ocrotirea nemuritorilor arhieriei Andrei baron de Șaguna și Alexandru Șt. Șuluțiu, din dorul de lumină al românilor din Ardeal, a luat ființă Asociațiunea noastră. Trei sterturi de veac se implinesc, de când primul ei președinte și marele ei organizator, Andrei Șaguna, a precizat împreună cu Timotei Cipariu, George Barițiu și Ioan cav. de Pușcariu, scopurile Astrei și a pășit la realizarea lor; scopuri spre cari și-au îndreptat toată muna lor devotată propovăduitorii culturii românești în Ardeal și Banat și indeosebi conducătorii, cari au urmat pe Șaguna în președinția Astrei și anume: Vasile baron Popp, Iacob Bologa, Timotei Cipariu, George Barițiu, Iean M. Moldovan, Alexandru de Moesonyi, Iosif Sterca Șuluțiu, Andrei Bârseanu și Vasile Goldiș. Cu mândrie și adâncă recunoștință pomenim azi de acești uriași ai gândirii și înfăptuirii românești și în același timp cu zmerenie ne închinăm în fața memoriei Marelui Rege desrobitor și întregitor de neam Ferdinand I, primul nostru Președinte de onoare, Rege al tuturor Românilor.

Asociațiunea noastră are azi o zi de mare bucurie. Adunarea ei jubilară are onoarea să fie prezidată de însuși Regele nostru iubit.

Adâncă este gratitudinea noastră pentru înalta prezență a Majestății Voastre în fruntea adunării de azi; copleșitoare cinste pentru noi și prea generoasă cinste a acelor, a căror amintire o sărbătorim.

SIRE!

Sub scutul bisericilor noastre a luat ființă „Astra“; credința strămoșească i-a fost călăuză activității, arhieriei înalți ca și preoții lor au ținut totdeauna să fie alături de ea. Cu adâncă recunoștință pomenim această ocrotitoare colaborare și ne bucurăm, că așa cum înainte în clipe de înălțare și pe ogorul muncii culturale își dădeau frățește mâna, așa și azi, spre solidară manifestare pentru rosturile Asociațiunii, împodobesc în

frățească unire adunarea noastră jubilară Arhieriei noastre în frunte cu I. P. S. Mitropolital din Sibiu.

Ne-am întrunit azi, ca și în 1911, tot în acest Blaj, „de unde, cum spunea atunci Andrei Bârseanu: au purces... atâtea raze de lumină în toate colțurile locuite de români... unde a licărit de atâtea ori în nopțile lungi de iarnă candela răbdurii a cercetătorilor graiului și trecutului nostru; unde a răsunat odinioară glasul marilor dascăli ai neamului nostru... de unde au pornit, plini de însuflețire, atâți apostoli devotați, în toate ținuturile cu grai românesc; unde s'au întâlnit de atâtea ori, în vremuri grele cântând sfat și îmbărbătare, aleșii neamului“.

Intreaga noastră recunoștință o merită despărțământul Blaj al Astrei, făcându-ne cu puțință să ținem adunarea noastră jubilară din nou aici, în inima Ardealului, în Blajul îndemnurilor și amintirilor mărețe.

SIRE!

Să-mi fie îngăduit, ca în locul unui prea scurt istoric al trecutului nostru de 75 de ani, să cercetex îndemnurile cari au îndrumat rostul Astrei în trecut și învățătura care se desprinde din acel lung trecut pentru rostul viitor al Asociațiunii. Căci eu cred, că nu poate fi azi o cinste mai petrivită a memoriei înaintașilor decât ni-zuința de a le cunoaște rostul jertfei și de a le urma chemarea plină de dragoste ocrotitoare.

Cu toate că, răspunderea etnică și adâncă credință erau baza activității Astrei, nu întâlnim în programul ei de muncă o accentuare a importanței lor. De fapt nici nu era prea necesară această accentuare, căci înainte era firesc să fii credincios și bun român. Opreșiunea străină, instinctul de conservare, tradiția, lupta și suferința, adânceau credința și solidaritatea, și în zilnice exemple se evidențiază, că pentru român nu era altă chieșăie a biruinței, decât încrederea în dreptatea Celui de sus și forțele proprii.

Nu averea, ci omul cu însușirile sale firești hotărea atunci asupra reușitei în lupta, oțelitoare

de forțe, pentru existență; o luptă care selecționa cu atâta severitate valorile românești. Și dintre acele însușiri omenia era calitatea de căpetenie, caracteristică românilor; omenia, care cuprindea și credința și cinstea, demnitatea, răspunderea etnică, și dispoziția de a lupta și jertfi pentru binele neamului. Rosturile individului erau dispartente față de acele ale familiei și neamului, iar din împletirea îndemnurilor credinței, tradiției și conștiinței românești un crez a rezultat, neformulat în cuvinte, mai mult simțit decât știut, care colora specific românește gândurile și faptele tuturor.

A lupta pentru binele etnic era identic cu jertfa adusă pe altarul credinței, iar propovăduitorii cei mai de seamă ai rostului nostru etnic erau preoții, ei înșiși exemple de virtuți etnice și creștinești. Preoții, cari nu se limitau să slujească ocazional la altarul sfântului lăcaș, prin pilda lor și a familiilor lor, prin necontenita lor trudă educativă ridicau nevăzute altare în siml tuturor familiilor, în cari bărbați, femei, tineri își îndeplineau cu sfințenie îndatoririle față de biserică, neam și glia strămoșească.

Iată categoria forțelor etnice, cari ne-au pregătit biruința și pe cari, fără posibilitate de deviere, își puteau clădi construcția lor civilizatorie înaintașii. Era atât de firească realitatea acelor forțe și dănuirea lor, încât toate energiile culturale disponibile puteau să fie rezervate ca-cererii progreselor civilizațiunii. Iar între aceste două categorii de forțe, ale fondului etnic și ale civilizațiunii, era un echilibru dinamic, în permanență și în mod automat, controlat și menținut de interesele superioare ale neamului.

A venit epoca libertății noastre, progresul civilizatoriu a luat un avânt nebanuit, armele rațiunii sporesc necontenit. Dar echilibrul între forțele etnice și cele ale civilizațiunii a fost răsturnat. În locul crezului unic, care cerea credință, jertfă, luptă pentru binele etnic, o avansanță de crezuri, îmbrăcate în haina sistemelor politice, au năvălit asupra neamului pulverizat în indivizi, fiecare din acele sisteme vestind înșelător, că el singur este merit să asigure fără multă luptă și jertfă maximul de beneficiu în comodatate și avere pentru toți.

Vrăjiți de aparenta atotputernicie a ba-

III.

Noul mitropolit al Blajului, Dr. Alexandru Nicolescu, care în înaltul loc unde a fost așezat de cuminența tuturor factorilor îndrituiți, înfățișează incununarea unei serii de străluciți prelați, mari deopotrivă prin învățătura, sufletul și fapta lor de istorică însemnătate, se fixează în ochii contemporanilor ca o podoabă și mai de lumină și mai de preț într'un șirag de nestemate.

Omul acesta de emoționantă modestie și creștinească lepădare de sine, trecând sfios, dar stăpân și sigur de el în viață, sub miraculoasa fascinație a Domnului, ce constituie pentru el steaua polară nu numai a propriei existențe, ci a existenței lumilor, sensibil și blajin, quasi-imaterial în spiritualitatea lui, ascunde în cutele înfățișării, revărsând în același timp cu amândouă mâinile, o rară vigoare intelectuală, o temeinică și multilaterală cultură, însușiri puse în acțiune de generozitatea unui suflet din legiunea întâilor apostoli ai lui Isus.

Mi-am îngăduit — îi cer iertare pentru respectuoasa mea indiscreție — ca în funcțiune de reporter la Senat, să-i privesc ani de zile, prin distanța ce desparte tribuna ziarștilor de tribuna prelaților — era în vechiul local al Senatului — chipul de o interesantă și semnificativă particularitate, atitudine-i de imobilitate hieratică; schițarea lentă și dis-

cretă a gestului diafan, pironit ca în fața unei enigme ce ascundea luminoase, minunate revelații.

Nu aveam necuvenita semeție de a cerca deslegarea acestei enigme, a cărei taină fundamentală, în cea ce are mai intim și profund — oștie desigur, numai El și Domnul. Dar, ca diletant intelectual, mărturisesc, cerând iertare înaltului prelat pentru omeneasca mea vină, jocul acesta psihologic mă pasiona: Tema era excepțională, dela înfățișarea chipului până la atmosfera de spiritualitate — aproape aureolă — ce o învăluia.

Vedente de veche icoană byzantină în care penelul naiv, dar pătrunzător în adâncurile modelului, expresia în simplitatea tratării în care amănuntele se topesc în sinteză, a fixat chipul unui ascet mistuit de meditații, spiritualizat de rugăciune, a cărui materialitate s'a vaporizat în contemplare. Figura unui Sfânt Nicolae, cu trăsăturile mai afinate, mai subtile în învălulirea unui misticism de austeră poezie.

Maurice Barrès, care era un pasionat amator de suflete, psiholog sfredelitor al tainelor tipului religiei, portretist de envergura lui Greco al asceților, sfinților și misticilor, nu a avut fericitul prilej de a contempla o asemenea figură ce ar fi făcut fala și măreția galeriei lui de portrete-icoană.

Figura aceasta mărturisește în rezerva-i elocvent omul individual și omul Bisericii — căci omul acesta este o creștinească icoană

vie, o icoană în acțiune. Și icoanele care fac cele mai multe și efective minuni sunt cele vii

Cea ce domină în vasta și multilaterală personalitate a noului Mitropolit al Bisericii Unite — erudit deopotrivă în învățătura religioasă ca și în aceea profană, poliglot emerit, scriitor cu autoritate, predicator de logică, dialectică și însuflețire — în nota supremă care îl caracterizează și desfințește este credința, căreia i-s'a dat cu totul — credința ce pentru mintea, sufletul și viața lui de toate zilele ia forma absolutului.

Acest prinț al Bisericii e un sfânt. Sfânt în viața lui publică și privată, în vorba și scrisul lui, sfânt mai cu seamă în fapta și în pilda ce o dă contemporanilor, ce o poate da tuturor vremurilor.

Sfințenia lui stă întipărită și grăește discret dar comunicativ în chipul lui de veche icoană byzantină — dar mai cu seamă în slovele vieții lui, pe care le poate citi oricine ca o lecție întremătoare pentru suflet până la temelul și eficacitatea unei rugăciuni, viața lui constituind una din cele mai elocvente și convingătoare predici din câte au răsunat vre-odată din înălțimea amvonului bisericii creștinești.

De aceea el e darnic și sărac, în înaltele demnități eclesiastice ce le-a ocupat, fiindcă nu păstrează nimic pentru sine, ci dă tot ce câștigă instituțiilor religioase, culturale și școlare cari alcătuiesc turma, nu numai cea

mului și de tăria armelor rațiunii, am uitat repede de acele forțe tainice cari ne-au asigurat în trecut biruința. Într-o vreme, când valoarea forțelor sufletești este nesocotită și rațiunea cere argumente și dovezi palpabile pentru rostul și rentabilitatea credinței, lupte și jertfe, au început să se năruie temeliiile existenței noastre ca neam; credința și răspunderea etnică, orânduie firească a familiei slăbește și în locul luptei, care înobilează, în locul jertfei pentru apărarea patrimoniului propriu, se cultivă tot mai mult parazitismul egoist, comod, exploatator al sudoarei altora.

În alte țări materialismul în oarba lui exagerare a ajuns să serbeze orgii de distrugere, începând să înnece în sânge și foc glasul credinței, soarta familiei, viitorul neamului.

Dar împărăția materialismului parazită pe sfârșitul Din suferințele și cataclismele trecutului, din perspectiva grozavă a distrugerii omului superior și a neamului creator, din dorul de a așeza în locul parazitismului revoltător, în locul ficțiunii egalității nivelatoare: omenia, demnitățile, concurența și ierarhia valorilor, din dorul de a ne putea închina din nou în fața Celui de Sus, în grele lupte o lume nouă se naște, în care va conduce destinele vieții minunata și simpla învățătură, că chezașia biruinței în viață nu pot fi decât forțele proprii firești și încrederea în dreptatea meritată a Celui de Sus.

Această învățătură ne îndeamnă ca în locul haosului de concepții străine de sufletul poporului nostru, să așezăm la temelii existenței noastre din nou un unic crez. Și ca acele temelii să poată rezista la asaltul ademenirilor civilizației moderne, ele trebuie cimentate prin forța unei concepții de viață convingătoare, simplă, firească, care să ne sensibilizeze și disciplineze pe toți, și să devină busola sigură, dreaptă a evoluției noastre firești.

mai numerosă, ci și cea predilectă Domnului.

Desigur, El dă mult familiei lui, neamurilor lui — dar familia și neamurile lui, nu sunt de categorie genealogică și stare civilă, ci de ordin evanghelic. El dă celui sărac cu duhul cuvântul lui, care e aur curat: celui oropsit de oameni sprijinul lui: celui sărac socialmente obolul lui. Acest prinț al Bisericii, e, ca și Mântuitorul, un prinț al săracilor, el însuși fiind în înalta demnitate, în scumpele odăjdii care aparțin demnității, în aureola de aur a Bisericii și a propriei vieți, un sărac.

Și prin această dragoste, ocrotire și jertfă ce o face săracilor, înaltul prelat cu figură de veche icoană bizantină, seamănă Sfântului Nicolae, celui la care se închină întreaga creștinătate.

... Astăzi Biserica Unită trăește. Forurile superioare confirmând alegerea d-rului Alexandru Nicolescu ca Mitropolit al Blajului și Făgărașului au împlinit unanim dorința a credincioșilor acestei Biserici, a prelaților și tuturor factorilor ei, clerici și laici. Prin această chibzuită confirmare în această Biserică domnește astăzi nu numai bucuria și exaltarea momentului, ci și se consolidează liniștea și unitatea de cuget și simțiri, necesare și Bisericii și românismului, deschizând legitima perspectivă a unor rodnice realizări, deopotrivă de binefăcătoare și pentru creștinism și pentru naționalismul românesc.

Căci strălucitul ecou al Romei, care este dr. Alexandru Nicolescu, este într-o egală și armonioasă măsură un eminent prelat roman și un nobil, pasionat român, latinitatea regăsimu-și în el unitatea de credință și rasă*)

D. Karnabatt

Viața noastră este un dar, venit din veșnicie prin neam și familie. Perspectivele ei sunt dinainte limitate prin zestrea de potențialități firești, pe cari le moștenim. O zestre, care alta este dela om la om în nesfârșită variațiune, alta și alta trebuia deci să fie limita capacității și aspirațiilor fiecăruia.

Acea zestre firească, modelată prin mediu, indică locul, în care putem produce fiecare mai bine spre binele și fericirea proprie și spre binele patriei. Selecțiunea spre locul potrivit fiecăruia nu se poate face decât prin concurența valorilor, prin muncă emulativă, care trebuie să devină permanentă ca principal stimulent al menținerii valorilor și al progresului.

În acest sens munca nu mai este o corvoadă, ci necesitatea organică, imperativul fiziologic, de a exterioriza în armonie și de a menține și spori prin permanent exercițiu energiile fizice, intelectuale și morale specifice fiecăruia; iar fericirea și rostul vieții noastre nu este belșugul banilor, ci să creiăm și procreiăm spre binele neamului după telul specific nouă oricât de modest ar fi: o fericire accesibilă tuturor oamenilor sănătoși, un rost pe care orice om normal îl poate îndeplini, indiferent de avere și stare socială.

Și așa, cum mersul vieții individuale este hotărât de zestrea firească, așa și evoluția neamurilor este determinată de aceleași forțe biologice. Forța numerică și calitativă firească este aceea, care hotărăște în lupta dintre popoare; o luptă care nu trebuie să fie totdeauna războiul, ci poate fi concurența pașnică, cavalească și dreaptă a valorilor etnice, din care cel învins nu iese îngenunchiat, ci stimulat spre noi eforturi, spre o performanță superioară. O luptă, care niciodată nu poate aduce biruința finală, căci concurența valorilor opuse este chezașia menținerii lor și a progresului, este chezașia menținerii vieții, este viața însăși.

În acest mers al vieții, Statului trebuie să-i revină principala datorie, de a-și baza toată organizațiunea în toate compartimentele ei, pe realitatea și cerințele prosperării firești a capitalului său uman, de a-i cunoaște evoluția, mediul modelator, bilanțul și topografia valorilor și de a chivernisi prudent acel capital, ferindu-l de orice i-ar putea diminua valoarea sau compromite viitorul. Statul are datoria de a pune în centrul atenției sale permanente nu individul, ci familia sănătoasă, de a-i ușura acesteia cu orice sacrificiu, îndeplinirea rosturilor ei etnice și creștinești; de a spori din generație forțele biologice active ale populațiunii și de a o pregăti ca să-și poată apăra, prin forțele proprii, cu demnitate, patrimoniul.

Statul are obligațiunea să ocrotească în mod deosebit țărâtimea înrădăcinată în glie și tradiție, păstrându-i proporția cuvenită și capacitatea de regenerare a elementelor diferențiate din sânul ei.

Statul va trebui să grijească, ca o parte a acestor elemente de elită să rămână rurale, pentru a fecunda și spori capacitatea de creațiune și pentru a împodobi viața launtrică, specific etnică, a țărâtimei, iar o altă parte prudent îndrumată, să se ridice în meserii, comerț, industrie, profesiuni libere, funcțiuni publice, în proporții dictate de cerințele reale prezente și viitoare și de disponibilitățile biologice ale țării.

Statul are misiunea să ușureze selecțiunea dreaptă a valorilor și așezarea fiecăruia la locul indicat prin capacitatea lui, asigurându-i posibilitatea, ca prin o muncă acomodată lui să-și poată da maximum de roade spre binele patriei și spre satisfacerea firei lui.

Statul are însă și obligațiunea de covârșitoare importanță, să ocrotească cu toată grija și cu orice jertfă bisericile noastre, protectoare a ființei noastre etnice, să le forească de orice le-ar

putea știrbi prestigiul și autoritatea și să grijească, ca intelectualii, îndeosebi preoții și familiile lor, să devină din nou exemple de virtuți etnice și creștinești, și propovăduitorii chivernisirei înțelepte a vieții românești.

Politica de bază, permanentă, una numai poate să fie: politica vieții, biopolitica, care pune omul, familia în centrul preocupărilor, omenia în fruntea calităților și rezervă materiei modestul rol de slujitor al omului; politica-bază pe legile vieții, imuabile, eterne, pe cari omul nu le poate nesocoti decât cu riscul suferinței etnice.

Sistemele politice economice, individualiste și sociale, în aplicarea lor nu pot avea alt rost decât de a servi prin concurența lor continuă, prin intervenția lor acomodatoare ca instrumente de echilibrare în vâltoarea acțiunilor și reacțiunilor sociale prea dispuse de a devia spre extreme dăunătoare. Dacă deci biopolitica admite, și cere chiar, intervenția organizațiilor politice, individualiste sau sociale, intervenție regulată însă de cerințele firești ale capitalului-om, ea nu poate admite niciodată organizații politice sau acțiuni, cari atacă temeliiile existenței noastre: credința, familie, glie, neam și patrie. Cine se lasă prins în mrejele unei atari acțiuni un trădător este, deopotrivă de primejdios, fie că nu-și dă seamă ce face, fie că urmează conștient îndemnul diavolești ale distrugerii.

Căci viața noastră este un dar, venit prin neam și familie, din veșnicie, din partea Celui de sus. Focarul continuator al vieții este familia, care numai în cadrele neamului și pentru el are rost să existe, așa cum viața individului numai integrându-se în familie și slujind neam și patrie, are rost să fie. Căci neamul este purtătorul și scopul vieții, el ne-a dat-o, el ne-a ridicat ude suntem, lui și patriei trebuie să-o închinăm, ca să-o poată continua viguroasă în veșnicia vremurilor ce vin; prin el ne apropiem de Dumnezeu, care prin înălțarea neamului doar ne laudă faptele noastre bune și prin suferința lui ne pedepsește abaterile dela normele morale, rosturile etnice și legile eterne cari hotărăsc mersul vieții.

Dar așa cum spațiul trebuie să fie suportul timpului, mediul suportul și modelatorul vieții, așa în glie trebuie să fie înrădăcinată familia și patria trebuie să fie spațiul potrivit al neomului. Nedespărțite și acomodate cerințelor firești trebuie să fie familie și glie, neam și patrie. Când vorbesc deci de familie înțeleg și glia, care o adăpostește, când vorbesc de neam înțeleg și patria care-l ocrotește, și pe care cetățeanul, de orice neam ar fi, trebuie să-o iubească, dacă vrea să fie un om de omenie. Familia desrădăcinată, înstreinată de glie este ca neamul pribeag fără patrie. Ele se ofilesc, se ating sau devin parazitare, pierzând forțele sufletești menite să le asigure o dănuire demnă. Ele pierd îndemnul, cari ne învață rostul existenței noastre pe pământ, respectul ființei altora, truda și jertfa pentru a exista cu demnitate și pentru a sluji un bine superior, ne învață închinarea creștinească, care o binecuvântare este și va fi pentru noi.

Așa este și așa va rămâne totdeauna, căci oricâte mii de ani vor trece și milioane de savanți vor adăuga descoperiri la descoperiri, taina eternității ei nu vor putea-o lămurii, pragul veșniciei nu-l vor putea trece, decât jertfind viața.

Eu cred, fiindcă sunt om, fericit că dincolo de lumea văzută știu veșnicia, împărăția Celui de sus, căruia a mă închina este o trebuință a sufletului meu. Eu cred, fiindcă sunt român și știu, că din veșnicie prin neam mi-a venit viața, pe care neamului trebuie să-o închin întărindu-l în drumul lui spre veșnicie, prin neam mă apropiu de D-zeu. Acela, dela care emană viața și legile ei, și căruia dator sunt să-i aduc ca prinos pentru viața dăruită, jertfa luptei și faptei mele românești.

*) După „Curentul“ din 30 Sept. c. (N. R.).

SIRE!

Din truda de 75 ani a ASTREI, și din atenta observare a trecutului nostru, se desprinde învățătura, pe care mi-am permis să o schitez: concepția de viață simplă, firească, senină și românească. Indemn al înaintașilor și chemare la datorie, ca nu din vina noastră, a celor mențiți să-l oerotim, poporul nostru iubit și bun să fie din nou expus la suferințe și pentruca, tari pe gândurile și rosturile noastre românești, să ne dăm toată truda și jertfa ca să putem intra cu fruntea 'n sus, mândri de a fi români și cu perspectiva înălțătoare a biruinței în vremurile grele, cari ne așteaptă.

Dacă altor așezăminte culturale le revine mobila sarcină, de a contribui la cunoașterea și sporirea patrimoniului SOCIAL pe întreg cuprinsul țării și pentru toți cetățenii, ASTREI — atât de generos sprijinită de înalta bunăvoință a Majestății Voastre — Astrei, în regiunea ei, va trebui să-i rămână și în viitor rostul principal, de a lupta pentru cunoașterea și sporirea din generație în generație a noastre noastre ETNICE, românești, de a lupta pentru generalizarea concepției noastre de viață și pentru unirea tuturor în toate problemele mari ale neamului și patriei iubite.

Așa vom asigura mai bine echilibrul necesar între forțele etnice și cele ale civilizațiunii, așa ne vom încadra mai bine în marea operă culturală concepută și patronată de înaltul gând al Majestății Voastre, așa ne vom arăta mai bine recunoștința pentru cei ce înaintea noastră au muncit și jertfit în cadrele Astrei. Clipele de față lor le închinăm, sufletelor mari, pe cari le simțim plutind în jurul nostru, cutremurate și ele de nespusa bucurie, că în fruntea noastră se află Regele iubit al tuturor românilor.

Să trăiți Majestate!

Sfințiri de biserici. Duminica trecută, în largi și sărbătorești cadre, a avut loc sfințirea bisericilor din *Săulia de Câmpie* și din *Romuli*, jud. Năsăud.

1. Actul sfințirii la *Săulia* l-a săvârșit Preasf. *Alexandru* al Maramureșului, — fiu al acelei parohii — în sobor de preoți. Remarcăm dintre SS. Lor pe pâr. Gh. Dănilă, canonic mitropolitan; și pe frații în Domnul: M. Pop-Lupu; S. Nicoară; T. Pădureanu; Melinte Pop; Valer Rusu; E. Andreșan; I. Tatar; harnicul preot local Gh. Pădureanu, și alții, al căror nume ne scapă. De reliefat și împrejurarea că sunt prezente autoritățile civile, în frunte cu d. subprefect județean Dr. Pantea și Dr. Rusu, precum și autoritățile comunale.

Momente mai însemnate: Primirea de Sâmbătă a P. S. Sale cu un banderiu de călăreți, la poarta triumfală, ridicată de primarul Turcu, (care totodată e și curator); cuvântul de bun sosit al pâr. S. Nicoară, protopopul Răciului, la școală, și al pâr. Gh. Pădurean în ușa bisericii, amândurora răspunzându-le, vădit mișcat, înaltul Ierarh; vecernia cu litie și spălarea altarului, încheiată cu îndemnurile părințești ale Păstorului celui mare; liturghia arhierescă de Duminică, în cadrele căreia s'a făcut târnosirea bisericii și predica pâr. episcop, rostită afară, biserica neîncăpând lumea prezentă; recepțiile dela casa parohială și banchetul de 100 tacâmuri, cu toasturile P. S. Sale, a pâr. Dănilă, T. Pădureanu, și alții. — În afară de pâr. Dănilă dela Blaj au mai participat la acest praznic și pâr. Dr. Todoranu, pâr. Dr. Sârbu și pâr. Dr. Cristea.

2. Sfântul lăcaș de închinare dela *Romuli* l-a consacrat, tot atunci, I. P. S. *Iuliu* al Clujului, sosit acolo de Sâmbătă, după primiri strălucite în parohiile Mocod, Mititei, Salva și Coșbuc. Cea mai sărbătorească primire însă firește c'a fost cea din *Romuli*, unde-l așteptau trei porți triumfale, iar la biserică 15 preoți în odăjdii,

Grandioasele serbări ale Astrei

2 — Scurtă privire asupra celor petrecute în cele trei zile de praznic —

Sedinta festivă din a doua zi a serbărilor s'a încheiat cu splendida sinteză regală, adusă și de noi în numărul nostru trecut. După aceea Suveranul, însoțit de Voevodul Mihaiu și urmat de invitații speciali, trece, în uralele frenetice ale mulțimii, la „Institutul Recunoștinții“, unde se ține

Banchetul

regal, aranjat pentru această zi de mari solemnități. La timpul său d. Iuliu Moldovan, președ. „Astrei“, rostește un inimos toast, căruia-i răspunde Suveranul care, apoi, decorează cu ordinul „Meritul Cultural cl. I.“ pe I. P. S. Mitropolitul Nicolescu și Bălan și pe dd. Dr. Iuliu Moldovan, Dr. Gh. Preda și Dr. Iuliu Hațieganu.

După banchet M. S. Regele și suita vizitează *Expozițiile* din aripa nouă a liceului de băieți. Patru sunt aceste expoziții, deschise zilnic între 8—12 și 15—18: expoziția etnografică și cea agricolă a Târnavelor; expoziția culturală-istorică și expoziția de picturi, cu tablourile pictorilor ardeleni Mișu Pop și Octavian Șmigelschi. (Despre toate acestea mai amănunțit cu proximal prilej).

Intr'aceea valurile mulțimilor se revarsă într'una, tumultuoase, spre Câmpia Libertății. Toată lumea vrea să vadă corțeul etnografic și călușerii, dar mai ales

Producțiile Șoimilor

de cari se auziseră multe și minunate lucruri dar, cel puțin pe-aci, pozitiv se știa puțin. În scurtă vreme însă s'a putut constata că mândrii șoimi și șoimite din părțile Clujului, Reghinului și Zlatnei, cu prestațiile lor gimnastice, întrec orice laudă, iar corul șoimilor de sub conducerea pâr. *Ștefan Răcășanu* din Sâncraul Almașului s'a învrednicit, de aplauzele călduroase ale întregii tribune regale și a secilor de mii ce-i urmăreau din vastul stadion, ridicat de priceperea și strădanile d. Maior Bărbulescu și a celor ce au lucrat împreună cu dânsul.

Producțiilor șoimilor le-a premers defilarea alor 22 sate din jud. Târnavă Mică, organizate și conduse de d. Dr. Ion Bianu, vicepreș. Astrei, desp. Blaj. Aceștora le-au urmat „șoimii“ din părțile Zlatnei, Clujului și Reghinului; apoi comune din Țara Oltului, Bârsei, Valea Mureșului, Țutul Secuizat; cercetașii liceului din Turda, elevii liceului din Sibiu, și altă lume a satelor și orașelor ardeleni, vreme de o oră și jumătate. — Jocurile naționale și cele de călușeri (fiecare echipă cu lăutarii săi), cari au încheiat programul abia pela ora 6^{1/2}, când pleacă dela fața locului Re-

Tuturor celor ce l-au întâmpinat în cale, marele Păstor le-a adresat cuvinte de dragoste și învățătură. Cum a făcut și a doua zi, la liturghia arhierescă, la care s'au cuminecat și câteva sute de credincioși (în presară, la vecernie, vorbise pâr. canonic Dr. Bojor).

Sf. liturghie s'a terminat abia la ora 2^{1/2} după amiaz, cu binecuvântarea arhierescă, împărțită celor peste trei mii credincioși prezenți la înălțătoarele slujbe ale zilei. (Un grup din leudul Maramureșului). Au urmat recepțiile și masa comună, la școală. Cu acest prilej au rostit toasturi dd. Dr. Nacu, fost prefect; S. Pop, primpretor; pâr. Togan, preotul local și Excel. Sa pâr. episcop, ale cărui cuvinte au fost ovationate îndelung. — În suita arhierelui Iuliu se aflau din Cluj: pâr. Dr. Bojor, canonic; pâr. Dr. E. Lemenyi, prof. de teologie și pâr. Dr. Jager, prof. de religie.

Pentru bucuria sfântă a celor două praznice lăudat să fie Domnul!

gele Țării și Voevodul Mihaiu, în uralele nesfârșite ale mulțimilor fără de număr, din incinta stadionului și din afara lui până departe pe Câmpia Libertății, au secerat și ele aplauze vijelioase.

Câteva clipe oaspeți ai I. P. S. Nicolescu, M. S. Regele și suita se îndreaptă spre Palatul Cultural, unde, sub chiar prezidenția Suveranului, în cadrele ședinței secțiilor științifice și literare ale „Astrei“, d. *Alex. Lapedatu* conferențiază despre „Manifestul revoluționar din 1885“, iar d. *Liviu Rebreanu* despre „Poetul Gh. Coșbuc“. — După care, la ora 8, Suveranul pleacă la gară pentru Sinaia.

Seara, la ora 21, Blajul e iluminat de praznic mare. Geamurile instituțiilor culturale din inima orașului înfățișează, în icoane artistice lucrate, președinții și marii bărbați ai „Astrei“; cărturarii și Arhierii Blajului; luptătorii pentru desrobire. La aceeaș oră, în Palatul Cultural, se începe

Festivalul artistic muzical

sub conducerea directă a d. Tiberiu Brediceanu, cu concursul Operei Române din Cluj și a ds. *Valentina Crețoiu* dela Opera Română din București. Partea primă a festivalului cuprinde puncte muzicale-corale de Enescu, Saent-Brens, Flotow, Rossini, Iuliu Mureșianu și Iacob Mureșianu, dirijate de dd. Bobescu, Iuliu Mureșianu și C. Cherebețiu. Fascinante toate punctele. Pe localnici li impresionează în chip deosebit »Suite Română« a d. Iuliu Mureșianu, fiul regretatului maestru Iacob, și »Constantin Brâncoveanu«, nemuritoare compoziție a lui Iacob Mureșianu, cântată de corul Academiei Teologice din Blaj, cu dd. G. Simionescu, L. Popovici și A. Almășanu ca soliști, în acompaniamentul orchestrei Operei Române din Cluj.

Partea a doua a festivalului a fost dedicată în întregime icoanei dela țară într'un act: *La seceriș de Tiberiu Brediceanu*, compozitorul bănățean fără de ale cărui bucați abia de se ține festival artistic dincoace de Carpați. Brodată pe obiceiurile țărănești dela seceriș și pe dragostea unui flăcău maramureșan și a unei fete din Banat, premiera d. Brediceanu ne dăpână pe disaintea ochilor neuitat de impresionante scene de folklor românesc, din care nu transpiră decât seninătate, umor sănătos, scripuri de inteligență rurală și adierile unei atmosfere purificate, înăruitoare. — Nu i dorim decât un lucru: să facă ocolul pământului românesc, trezind pretutindenea sentimentele de mândrie națională pe care vremea este să le trezim și să le potențăm din răspurteri în toate părțile neamului. »Deșteaptă-te Române«, dela sfârșitul programului sintetiza de minune impresiile lăsate în minți și inimă de celea auzite, văzute și trăite în aceasta cea de a doua zi a serbărilor „Astrei“. *Balul* ce a urmat până în zori în sala de gimn. a liceului de băieți a fost, pentru atâta lume, tocmai binevenit după încordările precedente.

Ziua a treia

Sfânta liturghie, în sobor de preoți, la Catedrală. Cântă cu simț și precizie de artiști: »șoimii“ și »șoimitele“ corului mixt dirijat de pâr. Șt. Răcășanu din Sâncraul Almașului, — o adevărată revelație pentru publicul ales ce se afla de față. După slujba bisericească se trece în sala de gimnastică a liceului de băieți, unde se continuă cu

Adunarea „Astrei“,

sub prezidenția d. Dr. Gh. Preda, în lipsa, din cauză de boală, a d. Iuliu Moldovan, și în prezența pâr. Ioan, ep. Lugojului. Lume multă și aleasă cînstește, cu filința sa de față această.

adunare: pâr. prepozit capitular Iacob Popa; pâr. prepozit Breban (Balamare); PP. canonici mitropolitani: Dr. V. Macaveiu, vicar, și pâr. I. Moldovan; prof. univ. O. Ghibu-Cluj; Iacob-bescu-Basarabia; Aug. Callani, dir. general; Dr. Stolchiță; Dr. Isăceanu; profesori: Dr. C. Suci; P. Suci; Iuliu Malor; Ștefănuș; general Moga; Dr. Mărcuș; Gh. Popa, inspector general-Cluj; Gavril Todica, publicist; protopopi: Balbac, Muntean, Medola, Morar, Duma; preot I. Bogdan, și o mulțime de alți preoți și mireni, doamne și domni. — Ședința deschisă, se dă citire telegramelor primite din prilejul acestor serbări jubilare. Face impresie deosebită

Telegrama d. Iuliu Maniu:

„Impiedecat să particip la adunarea jubilară a Astrei pot, să Vă arăt pe această cale toată admirația mea și a generației ardeleni și bănățene din care fac parte, pentru gloriosul trecut al „Astrei“ și pentru neprețuitul serviciu ce a adus poporului român, întru ridicarea culturii și conștiinței sale naționale, și să-i urez prosperitate, în munca românească, pentru a înfrunta orice greutate ce i-s-ar pune în cale de vremurile grele ce străbatem. Toată suflarea românească din Ardeal și Banat este alături de „Astra“ și cu sufletul prezent, la adunarea întru chipătoare a marilor tradiții“.

Cetirea telegramelor d. Maniu e acoperită de-un ropot de aplauze. Cu încetarea acestora ia cuvântul d. Alex. Lupeanu, dir. Lic. de Fete din loc și președ. despr. Blaj al „Astrei“ care, într-un cuvânt, meticolos documentat și înimos susținut

Raport-conferință

arată ce însemnătate are „Zua Astrei“ și ce lucruri mari s'ar putea realiza pe calea „Asociațiunii“, dacă ar dispune de elemente bine pregătite în vederea realizării integrale a scopurilor sale. Raportul-conferințar indică totodată și căile pe care s'ar putea ajunge la aceasta, sugerând o seamă de idei pe cât de practice, pe atât de cu puțință de realizat.

Vorbesc apoi, în serie: prot. Duma (omagiară memoria răp. episcop. orădan R. Clorogariu) și prof. Moisil din Năsăud, care cere să se ridice în Mica Romă un monument al culturii poporului nostru în stitul „Columnei lui Traian“. Totodată însă, și tot prof. Moisil, relatează și

Propunerea d. Mussolini

care, în urma cercetărilor științifice făcute convingându-se de latinitatea noastră, s'a oferit el însuși să ridice în Blaj, în mărime naturală, Columna lui Traian din piața Sf. Petru din Roma. Roagă deci comitetul să facă intervențiile necesare le duce pentru a se realiza cât mai repede această măreață dorință. — La cecece comitetul se angajează cu unanimitate și cu însuflețire.

Nemulțumiri, și o dorință

Cel care se ridică după aceasta la cuvânt e d. O. Ghibu, prof. univ. dela Cluj. Nu-i mulțumit cu „Astra“ de azi, fiindcă i-se pare că-i lipsită de idei mari și regeneratoare. Și nici cu activitatea ei, pe care o vede mărginită la cadrele provinciale de dincoace de Carpați. Pune apoi și discută problema unirii celor două biserici românești, exprimându-și dorința de a vedea și „Astra“ activând în acest sens. — Evident că odată sgândărită gingașa problema a unirii bisericilor românești, și încă tocmai în cetatea apostolilor sf. Uniri cu Roma,

Răspunsul cuvenit

era de prevăzut că se va da imediat și prompt. Lucru pe care l'a făcut pâr. Ștefan Roșianu, cu înțelepciune, calm și demnitate într'adevăr Patriarhală:

„Doresc din tot sufletul meu unirea acestor biserici, dar mă întreb că atunci, când acești doi frați de o limbă și de o origine se vor uni: încotro vor privi: spre mama lor, sau în altă parte? Cred că din întrebarea mea veți înțelege gândul celor 75 de generații sau ani pe cari le are la spate venerabila »Asociațiune«; înțelegeți de ce vladicii, marii bărbați din trecut, au dorit să fixeze legea acestei »Asociațiuni« în care se spune că »Asociațiunea« nu se poate ocupa cu această chestiune. Și tocmai pentru că până acum n'au ridicat această problemă, am fost frați sinceri, loiali și iubitori. Poate oare să pună »Asociațiunea« pe tapet chestiunea unirii celor două biserici? —

In acest caz unde am ajunge? Eu cred că ne-am desbina. Eri s'a precizat o dragoste supranaturală între cele două biserici.

Ar fi greșit dacă astăzi am încerca să discutăm chestiuni religioase sau politice, pe care le interzice chiar statutul nostru în art. 4. Dacă nu ne vom iubi noi, acești doi frați, bisericile române, care urcă pe două pante a unui munte, greșim în primul rând înaintea lui Dumnezeu; cu cât vom urca mai sus, cu atât mai mult găsim un orizont mai larg și ne vom apropia unul de altul. Când vom ajunge pe culme, în dragostea de Dumnezeu și unul față de altul, ne vom îmbrățișa, ne vom uni. Dar unde ni-se va îndrepta privirea, nu știu; ea însă va fi bună. — Încheiu cu cuvintele începutului: *Doresc unirea celor două biserici române!* —

În continuare, pâr. Roșianu propune ca viltorea adunare generală a „Astrei“ să se țină la București, iar d. Ghibu propune Chișinăul Basarabiei. — Despre cecece rămâne să se mai discute. În legătură cu nemulțumirile d. Ghibu mai vorbesc dd. Dr. Stolchiță, Dr. Oanea, Nedelcu și Iacobescu—Basarabia. Pâr. Morariu citește raportul comisiei de cenזורi. Ultimul cuvânt îl are d. Dr. Gh. Preda, care mulțumește tuturor celor ce au aranjat aceste serbări și au muncit pentru reușita lor atât de splendidă.

După masă a avut loc în Palatul Cultural un minunat Festival Țărănesc, cu program bogat de coruri și jocuri naționale, executate de echipele de „Șoimi“ ale „Astrei“, despărțămintele Cluj și Reghin. Seara, în sunetele fanfarei din Brateiu, au părăsit Blajul și acești oaspeți dragi din popor, lăsând aici amintirea unor clipe neuitate, și ducând cu ei toată dragostea și admirația tuturor celor ce le-au văzut prestațiile.

... Frământații dela cele 12 comisii încredințate cu grija aranjării de amănunt a serbărilor, îndeosebi pâr. Gh. Dănilă, pâr. Aug. Folea, pâr. I. Pop-Câmpeanu; dd. Alex. Lupeanu, Dr. Mișigă, Dr. Aug. Popa, Dr. Fulcea, Dr. Bianu, Dr. Balcan, Veliclu, E. F. Negruțiu, Micu și ceilalți, în sfârșit sunt siguri că se pot da și dănișii odihnei de care n'au mai avut parte, mai ales în zilele praznicului. — O merită pe deplin.

Românii la congresul de bizantinologie.

Duminea trecută s'a deschis, la Roma, cel de al V-lea congres de bizantinologie. Cel dintâiu care a luat cuvântul după d. Devecchi, ministrul educației naționale italiene și după d. Bottai, guvernatorul Romei, a fost d. Nicolae Iorga, care a făcut o admirabilă sinteză a Romei și a Bizanțului, mai subliniind, în ce ne privește pe noi Românii, că »cel mai mare patrimoniu (al nostru) este origina latină și tradiția Romei, care se unește, contopindu-se, cu civilizația și tradiția Bizanțului«. La secțiunea istorică din opt comunicări patru au fost făcute de savanții noștri: Balotă, Penescu, G. Brătianu și Berza. La secțiunea juridică dintre Români a vorbit d. Coroiu, la secțiunea arheologică d. Condu-ratu, la secțiunea muzicii liturgice d. Cuclin.

Astra și cele două biserici românești din Ardeal*)

La congresul dela Blaj al „Astrei“, adică »Asociațiunii transilvane pentru cultura poporului român«. d. Onisifor Ghibu, profesor pedagogic la Universitatea din Cluj, a introdus în discuțiune problema unirii celor două biserici românești din Ardeal: a celei ortodoxe cu cea greco-catolică. Cum chestiunea nu era la ordinea zilei, ea nu s'a putut trata.

A mai fost și alt argument împotriva: Statutele Astrei opresc discutarea în sânul ei a chestiunilor religioase.

Intr'adevăr, asemenea chestiuni nu se discută în ședințe; totuși am putea spune că se rezolvă prin prezența înăuntrul aceleiași societăți, la aceleași lucrări, în vederea aceluiași scop, a reprezentanților celor două biserici. Nimeni n'a putut însă cel puțin că în „Astra“ au dominat vreedată uniții sau ortodoxii.

Biserica unită, deși recunoaște de cap al ei pe Papa, a păstrat toate formele cultului ortodox. Tendința unora din membrii ei de a o apropia mai mult de catolicism s'a izbit de împotrivirea masei celei mari a credincioșilor.

Biserica unită a făcut mai mult naționalism, decât catolicism. Încă dela apariția ei și toată vremea în urmă, ea n'a rupt firul tradițiunii culturale românești, țesut de biserica ortodoxă. Alături de aceasta, ea a întărit, a dezvoltat cultura românească. Marii ei prelați și scriitori și oratori și propagandiști au stărunit pe vechiul drum al apărării drepturilor călceate în picioare și al afirmării poporului lor ca factor de cultură. Ei au dus mai departe operele cronicarilor și ale lui D. Cantemir, ei au creat filologia românească, punându-le pe toate în serviciul luptelor politice, cum cerea spiritul vremii. Cine s'a întrebat vreedată dacă acești români de elită erau uniți ori nu, cine a simțit în opera lor vreo urmă de antiortodoxism?

Când am asistat pe vremuri la slujba religioasă în mândra catedrală ortodoxă din Sibiu — mitropolit era Ion Mețianu — cineva mi-a atras atențiunea, la ieșire, să privesc geamul de deasupra ușii: răsărea din culorile lui triecolorul românesc. Duceți-vă în catedrala unită din Blaj și priviți zugrăveala pereților; același tricolor răsare. Și catedrala din Blaj este cu mult mai veche decât cea din Sibiu. Aveți aici un simbol emoționant al țintei celor două biserici. Ținta aceasta comună era impusă amânduror bisericilor de starea de spirit a intelectualității ardeleni (a inteligenții, cum se zice acolo): întâi români, apoi creștini, deși poporul spane întâi creștini, apoi români.

În catedrala dela Blaj s'a rostit cel mai răsunător elogiu al principiului național, prin gura lui Simeon Bărnuțiu.

Totuș, n'ar fi fost de mirat ca între cele două biserici să se accentueze o deosebire și între fruntașii lor să înceapă luptă. Piedeca a fost „Astra“. Subdivizată în despărțăminte, ea lucra pe tot întinsul Ardealului cu toți românii, fără preocupări religioase. Adunările ei generale, care se țin anual, de fiecare dată în alt centru, au fost și sunt prilej de sărbătoare și de înfrățire. Cei mai înalți prelați prezidau, cei mai învățați români se produceau, cele mai frumoase costume apăreau, cele mai emoționante coruri, cele mai caracteristice lucruri casnice se expuneau. Nimic mai mișcător, în deosebi pentru un regătean de pe vremuri — din vremurile când regătean n'avea înțelesul urât de astăzi — decât o adunare generală a »Astrei«. Clocotea viața românească sub

*) Judicioasele rânduri ce urmează au văzut lumina tiparului în „Adevărul“ din 29 Sept. c. — Le facem loc cu plăcere ușor de înțeles, dată fiind valoarea celui ce le semnează. (N. R.)

toate aspectele ei, dar deosebire religioasă nu se vedea. Și de era acasă, la »Astra« nu se vedea și nu se vedea. Este încă unul din meritele acestei societăți culturale.

S'a pus problema dacă »Astra« își mai are rostul astăzi, iar d. D. Gusti, fostul ministru al instrucției publice și actualul director al »Fundațiunii Principele Carol«, a și relevat în discursul său, rostit la adunarea generală dela Blaj, că »în multe locuri merge pe același drum cu activitatea »Astrei«. Într'adevăr, această societate se întâlnește cu multe altele în muncă și roade, nu mai lucrează singură ca altă dată. Dar mai este ceva. Scopul ei înalt, deși nemărturisit: independența românilor ardeleni și unirea cu ceilalți români odată realizat, s'a redus simțitor importanța societății. S'au căutat noi formule: una, întinderea activității la toți românii, îndeosebi la cei din Basarabia; alta, intensificarea activității pentru înălțarea morală a maselor populare, care, deși ajunseser libere de oprimări străine, nu câștigau prin chiar aceasta nivelul moral corespunzător.

Prima formulă n'a reușit din cauza concurenței altor societăți similare. A doua e prea vastă pentru o singură societate și cade mai mult în sarcina bisericii, a școlii, a autorităților.

Cu totul alta era situațiunea sub stăpânirea străină. Autoritățile nu se preocupau de români. Școală ori nu exista, ca în Basarabia, ori lupta din greu cu germanizarea în Austria și cu maghiarizarea în Ungaria. Rămânea doar biserica, citadela în care au izbit zadarnic autoritățile și în care, chiar dacă au pătruns în parte, divizând pe români în două, au pătruns fără folos, cum s'a văzut în urmă. În ajutorul bisericii a sărit »Astra«. Ea a găsit formula de a strânge la un loc pe toți românii și de a-i înfățișa alături la muncă și în vestitele conduite (defilări), unde priveai cu lacrimi în ochi trecând, sat după sat, în costumele lor fermecătoare, având în frunte pe amândoi preoții: și pe cel ortodox și pe cel unit.

Firește, loc pentru muncă, atunci când e vorba de ridicarea culturală și morală a satelor, este. Ori câte societăți și instituțiuni s'ar creia, niciodată nu vor fi de prisos. »Astra« însă are și scopul — neprevăzut în statute — de a ține apropiate cele două biserici românești din Ardeal, până când, din voia lor, din buna lor voie, se vor topi într'una singură.

Petru V. Haneș

Cine știe? În vara anului 1903, fiind subscrisul în Blaj, am cercetat pe fie tertatul Augustin Bunea, marele istoric român. La un moment dat îmi spune: »Frate, voi Născădenii nu știți cine ați fost și prin urmare nici cine sunteți. Dar în curând va apărea cartea mea despre Grănicerii români. Atunci numai Vă Veți convinge, ce trecut glorios aveți«. Îmi arată un manuscris foarte voluminos, gata pentru tipărit și îmi spuse, că îi lipsește numai o mică complectare, ce o poate face numai la Năsăud, în care scop mă roșgă să-i fiu de ajutor.

Tot despre acest studiu vorbește el și în opul său: »Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovicu Blaj 1902, pag. 240, unde are o notă: »Despre acestea vom produce documente în scrierea, ce vom publica o, despre Grănicerii români«, iar la pag. 390 are o altă notă: »Despre meritele Episcopului Aron la înființarea Regimentelor române de graniță, voi scrie în alt op, care speriez cu ajutorul lui Dumnezeu a-l publica în anul viitor«.

Deși manuscrisul l-am văzut gata de tipar, nu s'a publicat și a intervenit moartea.

După ce ar fi mare pagubă națională ca o temă atât de importantă, scrisă cu atâtă competență de marele Dr. Aug. Bunea să se

plardă, rog insistent pe cei ce au cunoștință de soarta acelui manuscris, să binevoiască a mă aviza prin câteva șire, unde se află? s'a predat Academiei române sau a rămas la altcineva? Toate încercările mele de până acuma de a-l afla, au rămas infructuoase. Năsăud, la 4 Septembrie 1936. Ștefan Buzila, vicar foraneu episcopal.

Știri mărunte

Misiuni populare. În zilele de 12—14 Sept. c. pâr. Teodor Radu din Unirea II, — din încredințarea Reuniunii arhidiecezane de misiuni — a ținut sfinte deprinderi sufletești în Gurarâului (protop. Sibiului). S'au mărturisit și cuminecat 140 de credincioși, în frunte cu toți intelectualii din loc aparținând bisericii noastre. La ascultarea spovedaniilor a dat ajutor și pâr. I. Becicheri din Orlat. — Bucuria pâr. Dancea, preotul local, ca și a enoriașilor săi, reduși ca număr între ortodocșii din sat, e nespus de mare.

Pelerinaj la Prislop. De praznicul Înălțării Sf. Cruci s'a ținut și în acest an obișnuitul pelerinaj la sf. mănăstire basiliană din Prislopul Hațegului. Mulțimile credincioșilor au început să se reverse spre sf. lăcaș de închinare încă din preziua. Sufletul acestor serbări ale evlaviei a fost pâr. Augustin Pop, ieromonah dela Bixad. Afluința pelerinilor, pe lângă toată vremea rea, a fost și de astădată foarte mare. S'au înregistrat 850 mărturisiri și cuminecări.

La Zlatna se activează. Harnica »Reuniune a Femeilor Române Unite« din Zlatna și-a ținut Duminica trecută adunarea generală anuală. Din rapoartele cetite s'a constatat că această »Reuniune« nu numai că se îngrijește în permanență de podoba Casei Domnului, și nu numai că împărțește de Crăciun și Paști fel de fel de danii de mii de Lei, ci continuă cu grija efectivă de săraci și peste an. De prezidentă a fost realeasă ven. matronă, dna Albini, deși, din motive de sănătate, își dăduse abzi-cerea. Ajutoarele principale i-au rămas și pe mai departe dna V. Bogdan, soția pâr. Iosif Bogdan, preotul local, și dna dr. Radeș. — Seara, în cadrele »Reuniunii« și în fața unui public select, pâr. Dumitru Neda, redactorul nostru, a rostit o conferință religioasă, ascultată cu atenție încordată.

Locale. Măine, Duminica săpt. II-a după Înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală, pâr. Dr. Ioan Suciu, prof. la liceul de băeți, iar Duminica ce-i urmează va predica pâr. Traian Jacodi prof. la liceul comercial de băeți.

Concurs. Preav. Ordinariat arhiepiscopesc, publică, în urma ședinței consistoriale de azi, nou concurs la *catedra de dogmatică* dela Academia Teologică din Blaj. Terminul ultim pentru acest concurs e ziua de 15 Octomvrie c.

„Ghilotina uscată“. Așa numește puternicul cotidian catolic *La Croix* din Paris metoda denunțării intens folosită de cei din »Frontul Popular« francez. De se întâmplă să fie cineva bogat și să călătorească în străinătate, a trecut pe lista neagră. Un dascăl, o dascăliță, dacă nu-i de sentimente pronunțat »frontiste« (= comuniste) e declarat dușman al Frontului Popular, ceea ce echivalează cu dușmanul patriei. Chiar și muncitorii cari nu fac parte din vre-un nucleu comunist, sunt bănușiți și urmăriți.

Tulburări stiliste. Departe de a se potoli, mișcarea stilistă ce a înregistrat anul trecut morți și răniți în Albineț (jud. Bălți), e în continuare creștere. Vre-o 30 de călugări și călugărițe ortodoxe sunt sufletul mișcării ce a prins teren în județele Bălți, Neamț, Bacău și

Tipografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

Vaslui. Nu de mult o coloană de 150 căruțe cu vre-o 2500 stiliști au atacat autoritățile civile din Piatra Neamț și personalul arestului preventiv, ca să elibereze trei preoți stiliști întemnițați. Capul răsvrătirii de aci e un anumit »episcop« Glicherie, arestat și el după ciocnirea cu poliția și miliția; ciocnire din care au rămas trei morți și mai mulți răniți. — Mai nou se semnalează incidente similare, cu 1 mort și 3 răniți, (»Universul« 1. 10 36) la Ilenuța (jud. Bălți), stiliștii de aci fiind gata să apere pe agitatorul N. Climovici, (hirotonit de episcopul ortodox Safrim din Viena) chiar și cu riscul vieții.

Surorile de ocrotire române în congres. Asociația surorilor de ocrotire române s'a întrunit în zilele de 20—22 Sept. c. în congres general la Cluj, sub prezidenția dnei Maria dr. Perția. Pe lângă membrele din Cluj ale asociației au luat parte și delegate din Sibiu, Timșoara, București, Iași, Chișinău, etc. În cadrele acestui congres s'au desbătut, în legătură cu numeroasele conferințe de specialitate, o seamă de probleme ce interesează breasla. De încheiere s'a votat o moțiune în care, între altele, s'a cerut ca surorile de ocrotire să fie trecute în rândurile personalului tehnic sanitar și de ocrotire; să li-se mărească salariile și să li-se plătească deplasările în comunele unde activează.

† Ioan Coste, fost paroh-protopop al Gherlei și arhidiacon, a trecut la cele veșnice în 23 Sept. c. în anul 61 al vieții și 35 al preoției sale cinșite și a fericitei sale căsătorii. — Facă-i Domnul parte cu aleși săi!

Spre știre. La Academia de Muzică și Artă dramatică din Cluj cei cari din diferite motive nu s'au putut înscrie pentru examenele de admitere din luna Septembrie, în mod excepțional se vor putea înscrie până la data de 10 Octomvrie, și vor fi examinați în ziua de 12 Octomvrie, la orele ce se vor fixa pentru fiecare secție în parte. — Aceste sunt ultimele termene de înscriere și examinare, pentru oricine și pe lângă orice motive.

AVIZ

Cu onoare aduc la cunoștință onoratului Cler Unit Român, că în atelierul meu pregătesc reverenși și țimade reglementare.

Rog binevoitorul sprijin.

Cu distincție stimă

PETRU STOICA

M. Croitor Diplomat și Medaliat al Academiei Române de Croitorie din București

BRAȘOV, Str. Reg. Carol Nr. 25. Et. I. (2-4)

AVIZ

O distincție Societate de Asigurare română caută un om de încredere și activ pentru Reprezentanța Blaj.

Reflectanții să se adreseze Librăriei Seminarului din Blaj. 1-1

A apărut noua edițiune a
LITURGHIERULUI

Crudo . . . . . 250 Lei
Legat întreg în pânză, aurit 340 "

LIBRARIA SEMINARULUI — BLAJ